

Svar på høringsnotat fra justis- og beredskapsdepartementet, om forslag til endringer i straffegjennomføringsloven og helse- og omsorgstjenesteloven.

Fra KU på Bredtveit fengsel den 21.09.2023

KRIMINALOMSORGEN
DOKUMENTSENTER

02 OKT 2023

Dette er det vi mener om:

Saksnr.: 202302064-59

- Dårlig kompetanse:
- Isolasjon
- Helse
- Innlåsing/utlåsing
- Tilleggs punkter

Dårlig kompetanse:

Det er et stort problem med for lite kompetanse blant de ansatte i tillegg til for lite bemanning.

Betjentene er ofte svært unge mennesker med liten livserfaring og med manglende kompetanse innen det de arbeider med. Vi ser unge betjenter med mye ansvar som tar livsviktige valg ovenfor voksne og syke innsatte. De oppleves som svært usikre i arbeidet sitt, og de er vinglete når det kommer til å ta avgjørelser.

Syke innsatte bli ikke fanget opp av de ansatte, og andre innsatte ser dette. På grunn av lav kompetanse blant ansatte blir andre innsatte ofte brukt som miljøterapeuter for andre sykere innsatte uten at dette er ønsket fra disse.

Vi innsatte tror det utøves mer makt enn nødvendig på grunn av lav kompetanse blant ansatte. Og vi ser også svært ofte at det blir brukt isolasjon som avstraffelse, hvis noen har hevet stemmen eller er i konflikt verbalt med hverandre. De trenger ikke å være fysiske for at dette skal skje.

Fravær av opplæring gjelder spesielt for sommervikarene og ekstrabetjentene. Det er unge og uerfarne betjenter som har fått minimalt med opplæring. De har ingen utdanning som er relevant for jobben, som f.eks. som å komme fra bikbok, bensinstasjoner, barnehager, peppes pizza osv. De skal ivareta samfunnets sykeste og svakeste og har ikke grunnlag for å jobbe i fengsel uten opplæring. Det handler ikke bare om å låse dører. De fremstår som redde, usikre og derfor ute av stand til å ta gode avgjørelser. Det er de innsatte som lærer opp betjentene. De aller fleste betjente er på opplæring av innsatte. De er ikke trygge i seg selv eller i jobben sin og dette merker vi innsatte. Kompetanse er den største mangelvaren her inne.

Hadde det vært kompetente mennesker som arbeidet i fengslene ville man unngått mye maktbruk og isolasjon. Vi mener at det er nettopp dette som er livstruende. Det gjør at forholdene her inne blir farlige og livstruende. Hvordan skal voksne damer prate med ungdommer som skal gi råd.

Selv betjentene innrømmer at de har for lav kompetanse. Folk uten kompetanse jobber også i leder og regnskapsstillinger. Betjentene ender opp med å slutte. Det gjør at det blir mye ekstravikarer som er enda mindre utdannet. Det er heller ingen struktur i regler som forandrer seg plutselig. Innsatte

føler seg utrygge. Det er ofte for lite bemanning. Ofte en betjent på 14 stykker. Plutselig er innsatte alene over lengre tid på avdeling for de må løpe til de andre avdelingene.

Innsatte ønsker kompetanseløft over bemanning. Andelen psykisk syke innsatte som havner i fengsel er stigende, da bør kompetansen heves deretter.

Isolasjon:

Flere blir feilplassert i isolasjon fordi de er alvorlig psykisk syke, og burde hatt et helt annet tilbud. De er ikke egnet til å sitte i fengsel, og aller minst isolasjon. Dette går sterkt utover den mentale helsen til andre innsatte. Fungerende innsatte får skader av de andre som er alvorlige psykisk syke, og som vi opplever og ser at ikke får hjelp. Innsatte som ikke er utelukket blir isolert på grunn av bemanningen med de syke. Vi andre blir glemt.

Selv mordet 11. mars 2023 som skjedde rundt kl 12 ble vi innelåst fra 12.00 til 17.30, uten mat og wc for enkelte innsatte. Vi forstår alvorret, men fengselet har ikke kapasitet til å håndtere større hendelser. Vi sto i vinduet og betraktet biler som kom inn på fengselsområdet; politibil, sykebil, likbil, peppes pizza bil, rengjøringsbiler. Hele tiden uten å få beskjed om hva som hadde skjedd. Vi har ikke fått hjelp i ettertid. Vi ble låst ut for en time, for å så bli låst inn til vanlig tid lørdag 18.30. Det kom et kriseteam, og vi alle satt i sjokk, uten nevneverdig å kunne gi noen form for hjelp da de fleste av oss innsatte var i sjokk og ikke klarte å uttrykke seg. Deretter ble vi låst inn til 11.15 neste dag søndag. Tre dager etter at selvmordet skjedde på Bredtveit, satt vi igjen men med kun en betjent på jobb, på en avdeling med 9 innsatte.

Ingen av avdelingene følte seg ivaretatt etter det som hadde skjedd.

Flere fungerende innsatte isolerer seg selv for å skjerme seg mot uønsket belastning. Alt fra syke innsatte, bråk og ansatte som ikke alltid vet hva de gjør. Innsatte isolerer altså seg selv uten å være låst inn. Dette er også et problem.

Helse:

Helsehjelp er svært vanskelig å få tak i her inne. For eksempel en innsatt som tok kontakt med legen i oktober i behov for gynekologi, og får time i juni utenfor fengselet. Samme vedkommende fikk bestilt time til ortoped i januar, og seks måneder senere har timen forsvunnet.

Svært mange får samme type behandling, som f.eks. at svært mange i fengselet får samme medisin. Hvorfor får så mange ikke psykotiske mennesker antipsykotika? Ett vedkommende har brukt antipsykotisk i 6 år uten noen gang å ha opplevd en psykose. Det er generelt individuelt dårlig oppfølging av helse.

Det er en misoppfatning at alle som sitter fengslet har rusmisbruk og psykisk utfordrende helse. Mange oppleves som ressurssterke og klart fungerende. Men det vi ser er at flere utvikler angst og depresjon av isolasjonen de blir gitt. Desto lenger de soner jo verre oppleves deres psykiske belastninger utad. Det er en kamp å få tak i legen her inne.

Retten til helsehjelp oppleves å bli brutt hele tiden.

Innlåsning/utlåsning:

I helgene er vi ute i 6 timer og 15 min. 8 timer utenfor cellen burde være et minimums krav som fengslene bør arbeide for.

Det burde også ses mer på skadene av isolasjon, selv om den ikke er sammenhengende. Vi ser mange som tåler de lange innlåsningene dårlig. Men hvis man viser eller ser dette så kan man ende opp mer isolasjon, fordi man kan bli flyttet til strengere avdelinger på grunn av dårlig fungering.

Vi har også noen tilleggs punkter som vi anser som viktig for soning og progresjon:

Renter:

Flere av oss har erstatningskrav fra Statens innkrevingsentral (SSI). Innsatte som sitter på lange dommer opplever hver dag renteøkning på sine krav. Uten noen forutsetning for å kunne betale det. Det er umulig å få fryst rentene. Dette medfører at kravet etter en soning på 8-14 år har steget slik at det da er umulig å få gjort opp kravet. Man er ferdigsonet og går ut med et krav som forfølger deg de neste 10 årene. Staten gjør det altså umulig for mange å komme seg på beina etter soning. Som er stikk i strid med hva som kalles rehabilitering. Dette kan lett medføre til ny kriminalitet. Noen har behov for studielån når de kommer ut, hvilket de ikke får når de har så høy gjeld. Valget for mange vil da bli å begynne med kriminalitet, prostitusjon eller ende opp på trygd. Dette er vår erfaring herfra. På denne måten blir kravet til staten ofte betalt. Vi ser det helt nødvendig, så lenge man ikke har betalingsevne, at man får rett til å stoppe rentene på kravet. Da dette som sagt fører folk ut i uføre igjen. Dette er også svært demotiverende for innsatte som skal sitte lenge. De fleste har nok med å kunne betale det opprinnelige kravet. Og når det er så høye renter som det er så mister mange motivasjonen til å endre seg.

“idømt straff skal gjennomføres på en måte som bidrar til å motvirke nye straffbare handlinger, og som er betryggende for samfunnet, og – innenfor den rammen sikrer de innsatte tilfredsstillende forhold” – straffegjennomføringsloven § 2.

Gratis kollektivtransport:

Mange som kommer inn i fengsel har dårlig økonomi, og lønnen her inne er lav. Permisjoner er en viktig del av veien ut i frihet. Vi mener at soningsbekreftelsen burde kunne brukes til gratis kollektivtransport, særlig siden asylsøkere 1. mai 2023 har fått tilbud om gratis kollektiv transport. Innsatte er en svært sårbar gruppe, og det burde derfor være gratis kollektivtransport så lenge man sitter i fengsel.

Kontroll utenfra:

Vi ønsker strengere og mer konkrete regler og retningslinjer for fengslene, og mer kontroll utenfra og inn i fengslene.